

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSŐS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI —

Dr. BOROS GYÖRGY.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról	185	□	25 év után	199
Pataky László gondnok beszéde ..	186	□	Dávid Ferenc estély Balázsfalván ..	200
Miért . . . ?!! (Berde Mária).....	188	□	A Budapesti Dávid Ferencz Egy-	
A nők munkaköréből (Kovács Sán-		□	let őszi beköszöntő felolvasó	
dorné	188	□	Estélye P. H. F.	201
Rendkívüli unitárius főtanács	192	□	A hódmezővásárhelyi egyház alapi-	
A protestantizmus haladása (Per-		□	tása (Józan Miklós)	202
czelné Kozma Flóra	195	□	Egyházi és iskolai mozgalmak	203
A kolozsvári új lelkész beiktatása	198	□		

SIMON LÁSZLÓ orgona és harmonium készítő KOLOZSVÁRT, Jókai-u. 5. sz.

Elvállalok bármily kivitelű új orgona készítést, átalakítást, kibővítést és hangolást, valamint iskolai harmonium készítést.

Továbbá szószék fölé koronákat jótállás mellett szilárd anyagból és a kitűzött időre pontosan elkészítve.

Szíves pártfogását kéri

mély tisztelettel

SIMON LÁSZLÓ, orgonakészítő.

Dávid Ferencz emlékére.

A Dávid Ferencz szellemének élő hirdetője, a békességnek és szeretetnek hűségese munkássa a Dávid Ferencz Egylet is készül a 400 évi ünnepre. Együtt fogja megülni a hazai és külföldi nemes gondolkodású emberekkel. De a Dávid Ferencz Egylet a megkezdett munkát azután is állandóan akarja folytatni a nagyközönség segítségével és támogatásával. Ezt az évet erőgyűjtésre és előkészületre használjuk föl.

Mindenki, valaki e sorokat elolvassa, tegye magáévá a föl-
adatot, s növelje az Egylet alapját tehetségéhez mért adománnyal.
Az adakozás immár megkezdődött, jöjjön, csatlakozzék mindenki.

Adakoztak:

1. Báró Petrichevich Horváth Kálmán 50 kor.
2. Deréki Gyuláné báró Győrffy Róza 10 kor.
3. Dr. Boros György 10 kor.
4. Jakab István kir. tbiró Déva, alapító tagságdijul 40 kor.
5. Pek Emil Ágost Budapest, 100 kor.

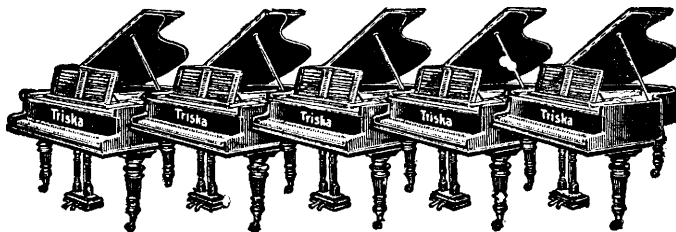
A főtiszt. püspök urnak ezt írja:

Céлом, hogy az unitárius egyházi irodalom fejlődését csekély
alapítványommal is előmozdítsam s abból én is minél több olvas-
mányhoz juthassak.

6. Báró Bornemissza Károly Kolozsvár 10 kor.
7. Deréki Gyuláné báró Győrffy Róza 10 kor

Zongorák, Pianinok

és Cimbalmok. — Csak elsőrendü gyárt-
mányok. Legszolidabban vásárolhatók és bérelhetők:

TRISKA J. hírneves zongoratermében Kolozsvárott. — Alapított 1870-ben.

Hangolásokat és javításokat szakszerűen készít.
Szakképzett hangolót vidékre is azonnal küld.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

Kiadja:
A DÁVID FERENCZ-EGYLET.

Szerkeszti:
Dr. BOROS GYÖRGY

Előfizetési ára: 2 k. 40 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok, 5 évi kötelezettség-
gel, egy évre 2 koronát fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyl. pénztár-
nokhoz küldendő Kolozsvárra. — Hirdetések
jutányos árban fölvetetnek. — Kéziratokat
nem adunk vissza.

A szerkesztő asztaláról.

A *karácsony megünneplése* még a kereszténység előtti időből származik. A napimádással áll kapcsolatban. A nap újra születése ekkorra esett. Hozsánnával fogadták, éppen mint mi a kereszténység napját, a Jézusét. Készüljünk a nagy jelenetre. Nem elég csak magas hangon kiáltani az üdvözlő szót, szükség készen lenni az ünnepre is, amely telve van minden vigszággal és jó kedvvel. Ne találjon készületlen, mert úgy még örvideni sem lehet. Lehet hogy a külső világ nem lesz nagyon örvidesztető. Legyen jó rendben a belső, a szív világa. Minthogy pedig a kis gyermekek szive tiszta, tegyük őket az ünnepszeg közepebe s éljünk velük és nekik, hej mert oly jó lenne ha velük hasonlókká lehetnének!

*

Midőn azt hallom és tapasztalom, hogy a magyar nép, tehát a magyar nemzet szive, veti le eredeti nemzeti öltözetét, elfog a szomorúság, mert úgy itélem meg, hogy minden ilyen lépés a nemzet sirja felé vezet. Mi lenne a természetből, ha a virágok egy tavaszi reggelen azt a határozatot hoznák, hogy mindenik elhagyja a maga színét, mert megunták a tarkaságot, ők is a nemzet, vagyis természetközi zöld színben fognak járni. Már pedig ez a veszedelem szörnyüképpen fenyeget. A házi ipar javarészben megszűnt. A lakásokba beköltözött az egyforma sárgás barnára festett városi butorzat. A mostani menyasszonyok nem magok szövök sem varjak a párnacsupot, asztalterítőt. Még a kenderszövet is lassanként átengedi helyét a rossz gyapottasnak. Erre van gondjuk a piacokat járó vigéceknek. Talán az iskola, talán a szöszék tehetne még valamit! Oly nagyon busító az őszi hervadás! Temetés ez, de a feltámadás reménysége nélkül.

A jövő évi Dávid Ferenc ünnep alkalmával az unitárius egyház befogja mutatni legjavát annak a mije volt és mije van. Gondolatokat és eszméket termelt, szép és nagy, hasznos és tartós tetteket hajtott végre. Könyvek beszélnek azokról, épületek, műemlékek, hagyományok ezekről. Innen a messzi távolból nézve emlékünk szemlencséjében egységes tarka képben rajzolódnak le. Minden mozdulatra új hatást tesznek lelkünkbe.

*

Némelyeket, bizony sokakat kedvesen fog meglepni, hogy ősei, ezelőtt két vagy háromszáz esztendővel, életük és vagyonuk kockázatával védelmezték templomukat. Mások ott látják följegyezve a curatorok között a dédapa nevét. Némelyeknek őseitől gazdagodott az urasztala. A szószék takaróján a családi név kezdőbetűje lelkesítő hatást tesz. Lesznek olyanok is, a kik csak annyit tudnak meg, hogy nagyapáik munkások voltak a templomépítéseken. Azok a kik szegénységre jutottak örömmel hallják, hogy a család egykoron java részt a maga erejéből épített templomot, vagy iskolát.

*

A lelkészek szorgosan gyűjtik az adatokat, mert az egyházi főhatóság elrendelte, hogy az egyházközségek történetét írják meg és küldjék be. Minden utódnak érdekében áll, hogy a mit családjáról, vagy a családi levéltárból megtudhat bocsássa rendelkezésére lelkészének. Az a mi egykor nagyon csekély dolognak tetszett, ma értékes lehet, mert az idő nemcsak nyáron érlel, hanem mindig. Különösen a művelődési eszközök olyan természetűek, hogy az idő hatása alatt új értéket nyernek. A XVI-ik század végén használt tankönyvek ma nem használhatók, de azok nélkül a mai tankönyv-irodalom értékét nem tudnók fölismerni.

Pataky László gondnok beszéde.

Tartotta a balázsfalvi első unitárius ünnepélyen 1909. nov. 6-án.

Szerencsésnek érzem magamat, hogy a Balázsfalván és vidékén lakó magyar Unitáriusok s az őket rokonszenvvel kísérő művelt közönség ilyen első nyilvános összejövetelét megnyithatom s itt önöket először e helyen üdvözölhetem.

Hazafias tisztelettel, valóságos érülettel, testvéri szeretettel üdvözlöm az itt megjelenteket.

Én az egyházat, a vallásoságot s az ezekből táplálkozó hitet minden nemes ügy előforrásának tartom. Megtalálom ezekben azt

a hatalmas kapcsolatot, mely a művelt lelkeket összehozza, megtalálom az emberiség egyetemének közös találkozási pontjait, a melyeken öszpontosulnak s viszont szét áradnak a szocialis, humanitárius elvek sugarai. Itt látom az elevenítőerőt az ujitó erőt ugy az Isten szerint való életre, mint a hazafias és társadalmi sikeres munkálkodásra. Szerintem itt is megtalálhatók azok az eszközök, melyekkel az emberiség ideális és reális céljait a leghatásabban szolgálhatjuk, előbbre vihetjük. Szerintem az az egyesületi élet, az az egyesületi erő, mely egészséges szervet ad egyháznak vallásnak, hitnek; értékesíti a munkát, a tudást, az igyekezetet, a jóra való törekvést ma is csak a mindent átölelő szeretet. Kerete az a békesség mely a testvériség érzelmeit üdén, tisztán tartja. Munka tere pedig a boldogítás, a melyhez ugy az egyén, mint a sokaság megtalálja az utat itt a könyörületben, az irgalomban, amott az áldozatban, a közügyek szolgálatában, a jótékonytságban.

Én az egyházas életben és szellemben mindig megtaláltam az emberi jogok és kötelességek alapelveit.

Jogot és szabadságot mutat és ad, de munkára és kötelességre is tanít.

Istent és hazát dicsőít lelkemben, a türelem és lojáliság érzelmeit fokozza szivemben. Ugy élni Istennek, hogy a emberekkel az emberiségért éljünk, ez a legszebb feladata a vallási, az egyházi életnek. Én azt tartom, hogy az egyház akkor teljesít hivatást, ha azokat a szálakat keresi, melyek az emberiséget közös, együttes munkára vezetik, s nem pedig azokat melyek elkülönítenek s az általános, az egyetemes ügyek iránt közönyössé tesznek.

Óhajtasom, hogy e szép összejövetel ezen a vidéken is legyen bármely kis mértékben, erőforrása a hazafias és társadalmi együtt élésnek, együtt munkálkodásnak. Azt óhajtom uralkodjék itt nemcsak az unitáriusokat, de a más vallásukat érdeklő kérdésekben is az alkotó szeretet, a megtartó béke s az erőt biztosító összetartás!

Ezek legyenek a mi jövőnknek, a mi küzdelmeinknek fegyverei, munkálkodásunknak eszközei, s hiszem, hogy akkor fogjuk aratni a legszebb győzedelmet, a legdicsőbb diadalt!

Ismételten a legmélyebb tisztelettel üdvözlöm e kedves közönséget s az estélyt megnyitom.

A gyermekek sokszor olyan kérdést tesznek, a melyre csak egy felelet talál — a hallgatás.

NŐKVILÁGA

Miért . . . ?

Mikor jó vagyok :
 Mikor a szívem mélyiből beszélek
 Ihlódve suhan ajkamra a lélek.
 Mikor szememben könnyes láz ragyog
 Mikor iramló szárnyat bont hitem,
 És szebb jövődök álmát épitem
 A lelkem lobogását forrón
 Pazarul mindenkire szórom,
 Mikor szívem nyitott kapu
 S szerelmem százezer karu
 Tüze mindenkit egyformán melenget,
 Mikor uj megváltásokról merengek
 Mikor szemembe izzó köny bugyog
 Hogy tenni az emberért nem tudok
 Hogy nincs erőm, nincs hozzá, hogy megváltsam
 Pedig szívemmel úgy megváltanám
 — Te lopva nézel, szomoruan reám,
 Sajnálasz? Miért. . . ?!Anyám. . . .

Berde Mária.

A nők munkaköréből.

(Felolvasás.)

Mélyen tisztelt hallgatóság!

Nagy örömemre szolgál, hogy szerencsés lehetek e diszes közönség jelenlétében, egy igénytelen felolvasást tarthatni, s midőn ennek kifejezést adok, szívből üdvözlöm önöket.

Igen; — mert mindig öröm hála érzés kél szívemben valahányszor a Dávid Ferenc egyleti gyűlésen megjelenhetek, mert a vallásos érzületnek azon boldogító megnyilvánulását látom, amely ott lakozik minden igaz hívő ember szívében és nekem is mindig újabb és újabb erőt kölcsönöz és remélnem engedi, hogy szellemi

és anyagi erőnk e szent ügy — a vallás eleven erőivé alakulnak át. E nagy gyűlés egy eszmét képvisel, s az általa megjelölt munkamezőn mi nők a vallásosság virágait ápoljuk, — ami a nőnek legszébb képessége, mert abból származik minden nemesebb gondolat, minden jó cselekedet, s ebből kifolyólag szólni fogok valamit a nők munka köréről.

Egy francia közmondás azt mondja, keresd a nőt, vagy keresd az asszonyt.

Egy kissé nehéz témát választottam felolvasásom tárgyául, mert minden embernek más és más a felfogása a nőket illetően. A tapasztalat azt mutatja, hogy a nők minden emberrel szemben más és más módot nyilvánítanak, így hát nehéz nekem a nők munkaköréről oly képet rajzolni, ami a valóságnak megfelel, vagy jobban mondva — a magam véleményét a mások véleményével össze egyeztetni, mert ez alkalommal csakis szerény véleményemnek adok kifejezést az alábbiakban.

A férfi életében rendszerint a nő játsza a főszerepet és csendes önfeláldozásával a boldogság tanyájává teszi a kicsiny hajlékot; de családja gyilkossává is teheti férjét és a nagy igazság szól: „keresd a nőt“.

En utóbbi eshetőségre gyűjtött megfigyelésemről kívánok ez alkalommal röviden szólni:

A rossz utra tért férjeket, a barátok, a jóakarók, nem tudják a jó utra vezetni, nem tudják megmenteni, mert az illetőnek mindig egy keserű gondolat van lelkében, egy fájó érzés szívében, midőn látja hogy szívét teljes szeretetével egy olyan nőnek adta, aki őt megcsalta és kigunyolta, aki apró kedveskedéseire kacagással felel és igaz szerelmét gunnyal viszonzza. Nem csoda hát ha vakon rohan az örvény felé, mely elnyeléssel fenyegeti. És ilyenkor megint csak azt mondják:

„Keresd a nőt“.

Sajnos; — A magukat keresztényeknek nevező családokban nem egy ilyen esetet látunk és ilyenkor ismét és ismét csak azt mondja a keserű igazság:

„Keresd a nőt“.

Megtörténik ugyan azis, hogy a feleség gondatlansága által taszítja családját a romlásba, úgy gondokozván, hogy első személy saját maga. Könnyelműsége elfeledtetí vele férje és gyermekei iránti kötelességeit, megfeledkezik arról, hogy a nőtől azt kívánják, hogy valóban nő legyen.

Nem törődik férjével, nem inti s. szeretettel a jóra, nem ügyekszik a békét, a csendes életet meghonosítani házában, nem törődémséggel viseltetik minden iránt és így lassan kihül a kölcsönös szeretet, megszűnik a bizalom a házaspár lelkében, a családi

élet pokollá lesz mindketőjükre nézve és ilyenkor kiszenved legtöbbet?! a gyermekek! A férfi elhanyagolja feleségét, ott keres szórakozást ahol éppen talál, a családja körében keveset időzik, a lehető legkönnyelműbb életet éli. A szülők saját magukkal vannak elfoglalva, saját üres vágyaik kielégítését keresik, s a gyermeknevelés édes, sulyos terhe, sutba kerül. Az oly gyermek, ki nem tapasztal szülei részéről gondoskodást, szeretetet, hogyan tisztelje szüleit, hogyan engedelmeskedjék azoknak? bizony! — ezáltal bizalmatlanság, fejlődik ki szülő és gyermek közt, ami aztán sok keserűségnek a kut forrása, s itt az igazság — bár más alakban szól:

„Keresd az asszonyt“.

Ugy hiszem ezen a téren minden ember szerzett magának tapasztalatokat, ha nemis saját magán, de valamelyik jó barátja, vagy ismerőse életéből merítette azokat, s talán szentül meg van győződve, hogy minden nő kivétel nélkül egy forma.

Oh nem!

Nézzük meg most a nemesebb lelkületű nőket, kiknek, szívük, lelkük tele van vallásos buzgósággal, kik minden dolgok kezdetén Istent hívják segítségül, kiknek mély és igaz vallásosság lakozik lelkükben. Nézzük meg, az ilyen nők mit tudnak teremteni otthonukban?!

Minden szépet, jót és nemeset. Feltudnak emelkedni a nőieség magaslatára. A rossz utra tévedt férfival is tudnak bánni, át tudják alakítani. Vissza adják az életnek, a társadalmi életnek.

Megismeretik vele kötelességét, önértet, büszkeséget ébresztenek egész valójában, vissza vezetik arra az utra melyen haladnia kell és amelyen vissza szerezheti az emberek becsülését, tiszteletét, s családjának szeretetét.

Mind ez nagy munka, de elvégezheti a nő, ha jó akarattal és szeretettel családja jó létét munkálja, csak a szeretet és türelem legyen erős, s az őszinteség jó akarattal párosuljon.

Isten segítségével és saját erős akaratunkal mindig tudunk győzelmeskedni. „Mert van az erős feltételben, az erős akaratban, oly hatalom, oly szívósság mit semmi sem képes megrendíteni“.

A nő megfigyelő képességével, érző szívének szeretetével tüstént észre veszi a vad hajtásokat s önfeláldozással nyesegeti azokat, — nefeledjük, hogy a hősiesség nemcsak a harcmezőn nyilvánul, hanem az önfeláldozás kicsiny hajlékában is. A forma változik, a lényeg marad, itt „keresd az asszonyt“.

A nőre bízta Isten a legtöbbet, legyen házának disze, neveljen a házának és egyházának hű fiukat és hű leányokat.

Igen, neveljen hű gyermekeket, jó férjet és jó feleséget. Ültesse gyermekei szívébe a vallás és hazaszeretet virágát, tanítsa meg

őket békén tűrni a sors csapásait, mert ezek próbálják meg a hitet, Istenben való bizodalmat, ezek teszik Isten szeretét, erős szeretetté.

Felemelő vigasztalás, élő reménység, igazi boldogság, valódi megelégedés, békességes türés, a vallás adományai. Ezt a vallást oltsátok gyermekeitekbe ti anyák — és mindent megtettetek. Az ilyen nevelés meglátszik egy hosszú életen keresztül.

Találkozunk az életbe olyan egyénekkel is, akiknek nem volt alkalmuk, vagy körülményeik nem engedték, hogy magasabb tanulmányokat végezzenek, csak szorosan a szerető szülők gondos nevelésére voltak utalva, s a finom lelkületű anya, a legjobb gyermekeket nevelte az életnek.

Hogy valaki vallásának, egyházának kész örömmel tegyen szolgálatot, azt szellemi, vagy anyagi erejével elősegitse, ahhoz nem szükséges a magas képzettség. Egyszerű vallásos lelkű nőnek tinom érzéke megsugja, tudja hol és mit tehet vallásáért, egyházáért.

Nem feltűnési ügy ez; hanem lelkünknek megnyugtatása, s annak egy boldogító érzéssel való gazdagítása. Ezt mindenki megteheti ha lelkében és szívében mély, igaz vallásosság lakozik.

Hiszen ha figyelemmel kísérvük egy épületes egyházi beszédet, ha szívünk teljes érzelmeivel mondunk imát, ezek mind szebbnél-szebb gondolatokat és érzelmeket ébresztenek bennünk, s mily boldogok vagyunk, ha vallásos gondolatainkat közölhetjük a hozzánk tartozókkal, remélvén, hogy azok megértének minket.

Nagy feladat vár az anyára gyermeke nevelésénél. Igaz, odaadó szeretettel kell végeznie nagy munkáját, éber figyelemmel őrködni gyermeke fejlődésén, arra törekedni, hogy az oly irányba, oly uton haladjon, hogy bármilyen körülmények között is állja meg a helyét, hittel nyugodjék meg az élet minden változásán, tudva azt, hogy Isten mindent egyformán javunkra ad.

Egy szorgalmas biblia-olvasó feljegyezte, hogy a bibliában 366-szor van megírva ez a szó: Ne félj, vagy ne féljetek. Így tehát az évnek minden napjára esik egy ilyen biztató szó s bármilyen munkába is kezdjünk, ha Isten nevében kezdjük el, mindig eszünkbe jut ez a bibliai mondás: Ne félj! Így tehát bátran felvéhetjük a harcot, mert velünk van az a hatalmas, jóságos, mindenható Isten, ki hatalmas karjával biztos uton vezet, megsegít minden igaz munkánkban és megtart minden körülmények között.

Egy igen kedves dal cseng fülembbe, vallásos léleknek a hitvallása; így hangzik:

Ne félj és ne rettegj én veled vagyok,
Ez a szó utamra csillagként ragyog.
Felhők közt, mint napfény tör által szavad,
Ne félj! veled vagyok, soha nem leszesz magad,

Nem soha magam, nem soha magam,
 Az Ur így ígérte ezt meg,
 Soha nem leszek magam.

Ennek az éneknek minden soraiból kiolvasható az a végtelen szeretet, az a kibeszélhetetlen jóság, Istennek áldó kegyelme, mely az embernek egyedüli öröksége és erőssége. Minden dolgunkhoz bátran foghatunk, mert tudjuk jól, hogy mindig közelünkben van a mi jó Istenünk, s valahányszor segítségül hívjuk őt, mindannyiszor érezzük közellétét.

Legyen a nő minden körülmények közt méltó önmagához. Jó cselekedetei által buzdítson másokat is a jó cselekedetre, környezetében, családjában tartsa fent a békét, szeretetet, az egyetértést. S akik figyelemmel kísérik szavait és tetteit — jobban mondva — életét az olyan nőnek, ki férje számára otthont teremt, gyermekei számára édes atyai házat, ismét csak a régi igazsághoz fordulunk:

Keress az ilyen asszonyt!

Mélyen tisztelt hallgatóság!

A nőkről és munkaköréről egy oly képet akartam lelkiszemeim elé varázsolni, a mely legalább némi részben megközelítse a valót.

Azonban tudom, hogy nagyon hiányos, annál is inkább, mert a mint felolvasásom kezdetén is említettem, minden embernek más és más nézete van a nőkről, mert mindenkinek a lelkivilágában más és más tulajdonsággal bíró nő él, ez az oka, hogy mindenki saját nézete és tapasztalatai szerint itéli meg a most felmutatott képet.

És éppen ezért kérem nagyérdemű hallgatóimat, jöjjenek el szerető lelkeikkel és pótolják ki a hiányt.

Kovács Sándorné.

Rendkívüli unitárius főtanács.

November 27-én rendkívüli gyűlést tartottak az unitárius egyházi tanácsosok Kolozsvárt. Az érdeklődés is rendkívüli volt. A püspök ur által szombat délutánra jelzett előértekezleten már 106 tagot olvastunk meg.

Az érdeklődés onnan származott, hogy az augusztusi Főtanács a gazdasági számadásokat nem fogadta el, hanem egy vizsgáló bizottságot küldött ki. Tagjai: Lőrinczy Dénes nyug. tábornok, dr. Elekes Dénes ügyvéd, Gál Lajos uradalmi intéző, Iszlai Gábor uradalmi intéző, László Domokos nyug. táblabíró. Ezzel kapcsolatos

volt a gazdasági bizottság lemondása. Báró Petrichevich Horváth Kálmán elnöklete alatt tagjai: Daniel Lajos, Hadházy Sándor, Molnár Sándor, Pataky László, Ürmössy Jenő.

A nyári főtanács Szentannai Sámuel tanácsos terjedelmes előterjesztése alapján határozott meg a felülvizsgálat. A vizsgálók nagy munkát végeztek, sok irányban kiváló buzgóságot fejtettek ki. A számadások tételeit számszerűleg nem kifogásolták, ellenben gazdasági néző pontból nem voltak megelégedve több tétellel. Egy párt megemlítünk: A tej eladása Bányabükkön igen olcsó árban történt 16 fillérrel, mert 20 fillérrel lehetett volna eladni. — A jószág-felügyelők rámutattak arra a tényre, hogy nagymennyiséget, egész évre oly magas árban eladni nem lehet. Alamoron egy waggon fa elszámolása kifogásoltott, de jószágigazgató előadása szerint nagy eladásnál kiselejtezett fa visszaszállítása forog fen, miről elszámolás van.

Kifogást tettek az ellen, hogy a jószágigazgató több állatot tartott a szerződésben kikötött mennyiségnél, de felvilágosításul azt hozta fel, hogy korábbi években kevesebbet tartott, s az utóbbi két évben betegsége miatt nem járhat lóháton, négy hámos lovat kellett tartania két fogathoz. Több hasonló kifogás tétetett, de mindegyikre megadatott a felvilágosítás is. Az E. K. Tanács megvizsgálándónak tartotta mindkét előterjesztést s ajánlotta, hogy a jogügyi bizottságnak adassanak ki az összes iratok. Dr. Nagy György orsz. képviselő azt indítványozta, hogy a felülvizsgálás bizassék világi bíróságra. Dr. Ferenczi Géza orsz. képviselő az E. K. Tanács javaslata mellett tartott értékes beszédet s a javaslat egyik pontjához módosítást ajánlott. Névszerinti szavazással döntött el a kérdés. 14-en szavaztak a dr. Nagy György, 79-en az E. K. Tanács indítványa és dr. Ferenczy G. módosítása mellett, tehát az egyház jogügyi bírósága fog dönteni a felől, hogy fegyelmi eljárásnak, vagy kártérítési pernek van-e helye.

A kiküldött bizottság a jószágigazgatónak azonnali felfüggesztését javasolta, de a főtanács ezt mellőzte, miután szolgálata amugy is csak december 31-ig terjed, tehát az átvétel azonnali megkezdését rendelte el.

A bizottság a számvevőség megdorgálását is javaslatba hozta, de a számvevőség önértetes felszólalása után az E. K. Tanács javaslata alapján az indítvány nem fogadtatott el, miután a számvevőség az 1908. évi s a megelőző évi számadásokra is mindig elismerésre méltó buzgósággal megtett minden kifogást.

Ennyiben a főtanács munkálkodása egyetértéssel folyt, de Szentannai Sámuel a nyári főtanácscon felsorolt vádjait megismételte. Három óra hosszat tartott előterjesztése s miután a vádak és

kifogások a kiküldött bizottság előtt voltak s azoknak nagy részét figyelembe is vette, a tanácsosok türelme csakhamar megszakadt, s annak többször kifejezést is adtak, miután érdemi határozatot vagy ítéletet hozni nem akartak, s nem is lehetett a jogi szakbizottság véleménye nélkül. Sajnos jelenetek is fordultak elő, miután Sz. S. személyekre vonatkozólag könnyen félreérthető és sértőnek tekinthető kifejezéseket használt. A tárgyalást meg-megkellett szakítani, hogy a kedélyek lecsillapittassanak. Mindenki mélyen sajnálta, hogy ilyen szokatlan dolgok is előfordultak, mert abban mindenki egyetértett, hogy ha hiba esett, azzal érdeme szerint el kell bánni.

A főtanácsi bizottság két elbocsátott gazdatiszt visszahelyezését javasolta, s ebben az értelemben többen meleg szavakkal szólaltak föl, nehogy igaztalan sérelem érjen valakit ártatlanul, miután az elbocsátást a jószágigazgató indítványozta. Az ellen senki sem szólott, hogy a két tiszt a legszigorubb vizsgálat alá vettessék, de jelen esetben, midőn a jószágok átodása van napi renden, régi alkalmazottak jelenléte nélkülözhetetlennek ítéltetett. A hosszas tárgyalást szavazás döntötte el, 42 szavazat állott 42-vel szemben. Fekete Gábor elnök a visszahelyezés mellett döntött. Óriási lelkesedés és tüntetés tört ki a kitünő bíró humánus megnyilatkozásáért.

A lemondott gazdasági bizottságnak a főtanács egyhangulag köszönetet és elismerést szavazott.

Jövőre egy három tagu igazgató-bizottság szerveztetett, a melynek tagjaivá titkos szavazással megválasztattak: Benkő Mihály. Ürmössy Jenő, Hadházy Sándor, akik mindhárman működtek a felügyelő bizottságban s jól ismerik a gazdaságokat.

Meg kell emlékeznünk a főtiszt. Ferencz József püspök ur elnöki megnyitó szózatáról, melyben békességes türésre, szeretetre és egyetértésre hívta föl híveit. A megnyitó nagy hatást tett mindenkire. Báró Petrichevich Horváth Kálmán főgondnokot a püspök ur indítványára táviratban meleg szeretettel üdvözölte a főtanács.

Reggeli fél 9-től este fél 10-ig egy órai megszakitással állandó nagy érdeklődés mellett folyt a tanácskozás. Az ebéd egy óránál alig tartott tovább, s a püspök ur indítványára a pohárköszöntők elmaradtak.

Nagy köszönettel tartozik az egyház Fekete Gábor főgondnok urnak, a ki a gazdasági kérdések fölötti tanácskozást kitünő tappintattal és körültekintéssel vezette.

A protestantizmus haladása.

Irta: Perczelné Kozma Flóra.

Két nagy momentum emelkedik ki a protestantizmus mostani életéből: az a felmentő és rehabilitáló ítélet, melyet Zoványi sárospataki theol. tanár ügyében hozott a kálvinista egyház és gróf Tisza István hatalmas beszéde, mely a Protestáns Irodalmi Társaság közgyűlésén lett elmondva.

Zoványi ellen tudvalevőleg az volt a kifogás, hogy Kálvint egyéni nézete szerint rideg, zsarnok, hatalmaskodó embernek jellemezte írásban, ki nem typusa az igazi reformátornak. Továbbá hogy Jézust csak egy magasabb és tökéletesebb szellemű embernek tekinti s ennél fogva úgy a szent háromságot, mint a kálvinizmus egyéb dogmáit tagadja. A felmentő határozat pedig határozottan kijelenti, hogy Zoványi ezen egyéni hittel és tanítással *nem lépte túl a protestantizmus határait.*

Gróf Tisza István nagyszabású beszéde szintén ismeretes. Szerinte amit Kálvin korának befolyása alatt tett és határozott, az a mai előrehaladottabb korban már nem kötelező a protestantizmusra nézve. Nem az hű követője Kálvinnak, ki mereven ragaszkodik az általa meghatározott dogmához, hanem aki *korának szellemét megértve* — mint Kálvin a maga korát — merész bátorsággal szabadabb irányban viszi a hitéletet. A dogma emberi mű — tehát gyarló alkotmány — azért az egyház ne ragaszkodik oly mereven hozzá, hanem tárja ki kebelét minden jézusi alapon nyugvó modern eszme előtt! A protestantizmus különösen a papoknak és vezetőknek engedélyezze, hogy egyéni lelki ismerettel tanulmányozhassák és magyarázhatták meg a bibliát, mert nem lehet rettenetesebb állapot, mint midőn a lelkesedéssel választott lelkészi hivatás képmutatókat kénytelen nevelni.

Ime e két egymásután következő esemény fényesen bizonyítja, hogy a protestantizmus egy új fordulópontnál van, melynek horderejét *eléggé* megbecsülni alig lehet.

Midőn a fent idézett hivatalos ítéletben kimondatott, hogy a protestantizmus embere nyíltan és saját belátása szerint mondhat kritikát egyházának alapítójáról, dogmáiról, sőt Jézus istenségét is nyíltan tagadhatja (ha amugy tanait és jellemét *követésre méltónak* hirdeti) — kétségbe vonhatatlanul meg lett pecsételve az az igazság, hogy a *protestantizmushoz tartozik minden theista alapon nyugvó, Jézust tisztelő áramlat*, még ha nem a lutheránus vagy kálvinista egyház kebeléből indul is ki.

Midőn a közgyűlési beszéd kimondotta, hogy Luthernek és Kálvinnak az az igazi hű követője, ki e nagy férfiakhoz hasonlóan *korának szellemében* magyarázza a vallást és hogy éppen

ilyen lelkiismeretes és modern vezetőre van a legnagyobb szükség, egyúttal azt is kimondotta, hogy azon egyházak, melyek már régebb idő óta modern alapon hirdetik az evangéliumot és modern szellemben vezetik a kereszténységet, igazság szerint *mindig a protestantizmus kebelébe tartoztak!* Ezzel hallgatag, de teljes elégtétel van adva Servet Mihály és Dávid Ferenc követőinek is.

Az „Alkotmány“ egyik száma azzal vádolja Tisza István gróf beszédét, hogy ezzel a liberalizmussal, vagyis a dogmák félretevésén alapuló eszményi kereszténységgel, éppen a féktelen és forradalmi szabadságnak egyengeti az amugy is megkezdett útját. Ezt maga a katolicizmus sem hiszi. Mert különben mikor veszélyeztetve látja az egyház tekintélyét — mint pl. a szabadtanítás pécsi kongresszusán — miért hivatja azonnal azokat a liberalisabb gondolkodású, modernebb szellemű főpapokat, kik azután a reformáció hangját megütve éppen *a dogmát kerülő magasabb keresztény eszme erejével kívánják a materializmus híveit lefegyverezni.*

Különben is szomorú tapasztalatból tudhatjuk, hogy éppen az elfogult bigottizmus kergeti a legtöbb embert a teljes hitetlenségbe. Ha a protestantizmus megakarja a reformáció számára tartani embereit, csakis gróf Tisza István liberális programjával érheti azt el.

Csak egyre nem terjeszkedhetett ki természetesen Tisza István. Ugyanis midőn Luther és Kálvin *koruk körülményeitől* ösztönözve megreformálták a kereszténységet, nem a rég elavult katolikus dogmákba vezették a haladás szellemét, hanem a korhoz képest mindjárt célszerűbb és szabadabb formákról is gondoskodtak!

Különben is, ha a reformációnak nem volnának szabadabb szellemű vallásalapítói, mint Luther és Kálvin, úgy természetesebb volna, hogy a jövőre nézve is az ezek által megállapított dogmákba kívánjuk a haladás szellemét bevezetni, — már a reformáció iránti kegyeletből is! De mikor még a XVI. századból eredő olyan alakjaink vannak, mint pl. Servet Mihály és Dávid Ferenc, kik már az akkori korban is majdnem a mai kornak megfelelő alakba öntötték a reformáció hitét — akkor a jövőtől nem volna elég méltányos és logikus, hogy a protestantizmus *legrégebb formáin* keresztül vezesse a legujabb szellemet s ez által a reformáció legliberálisabb embereinek emlékéit korunk cselekvő életében teljesen mellőzze. Sohasem válik egy friss áramlatnak előnyére, ha régi építményeken vezetik azt keresztül, mert esetleg egy kevés kriptaszerű illatot mindig vihet ezekből a nagy világba.

De ez az egyéni megjegyzés világért sem akarja — és hiába is akarná — a nemés és apostoli lelkületű szónok magasztos beszédét kisebbé tenni; mert éppen mi unitáriusok csak a legmélyebb hálával és tisztelettel lehetünk e - merész de igazságos egyéniség

íránt. És ha a protestantizmus bármilyen alapon, de tényleg e most kimondott szabadelvü zászló alatt tömörülne, óriási hatalmat képviselne úgy korunk orthodoxiájával, mint materiáлизmusával szemben. Ez lenne az az igazságot képviselő okos középut, mely logikus és lelkiismeretes kezelés mellett óriási erőt képviselne nemzetünk boldogulására nézve.

(Ezt a cikket régi kedves és nagyabecsült munkatársunk szivességéből közöljük, mert írja — szeretném ezen gondolatoktól minél tágabb körben ismertetni. Utána illesztjük az alábbi cikket is.

Szerk.

A gyulafehérvári „Közművelődés“ az unitáriusokról azt hirdeti a sepsiszentgyörgyi lelkészkeri gyűlés alkalmából, hogy kezdenek atheisták lenni. A gróf Tisza István fennebb ismertetett beszédét ugyanez a lap tüzetesen méltatja a maga fölfogása szerint. Ezeket írja: Fontos okmány a magyar protestantizmus történetének. Nem mintha újat mondott volna. A miről beszélt eléggé köztudat protestáns körökben. De ő formulázta s juttatta a maga márkáns egyéniségével a nyilvánosság elé a köztudatot. Amit Ritschl óta gondol s érez a német protestantizmus jó része, ami Harnack „Wesen des Christenthums“ában nyert hangot s alakot annak törekvése egy intelligens protestáns szerint ez a beszéd, Ebben rejlik jelentősége is. Ki áll a protestantizmus a nyilvánosság elé s egy Tisza István becsületesen nyílt ajkával kibeszéli a nagy világ előtt hitét és vallásos gondolatait. Mi nem mondanók el e beszédet. Más a mi világunk s a filozófiai, meg theológiai fogalmakkal sem küzdenénk. De a mi laikusainktól is szívesen hallanók, ha azt hangoztatnák, mindenkinek meg kell alkotnia hit dolgában *saját egyéni meggyőződését*. Mindenkinek otthon kell éreznie magát az egyházban.

Még azt is hozzá teszi: mikor Tisza István egyháza egyik föladataul tűzi ki a hitetlenség és a materiáлизmus ellen való harcot *érezzük, hogy közös érdeket és föladatot emleget s hogy ez ember jót akar a kereszténységben.*

Minő hangok ezek? Avagy talán csak hallucináció? Képzé-
lődés! Hiszen ezek olyan szokatlan szavak, hogy ámulatba ejtenek Midőn az erdélyi róm. kath. egyház lapja érezni kezdi egy protestáns vezér szavait, bizony nehéz fölismerni a helyzetet. Ha őszinte hajlandóságunkat követhetnők, tapsolnánk örömmel, hogy ilylág elvezérelt a XX-ik száz. De nem ringatjuk magunkat illuzióban. Ugyanaz a tanult és jól tájékozott író, nem tudja megérteni miért a nagy animozitás éppen Tisza lelkében a dogmákkal szemben? Mit emleget lenyűgöző uralmat? Miért emleget a dogmákkal szemben emberi tekintélyt? Mi a dogma? Megformu-

lázott hitigazság. — Amint értelmetlen dolog neheztelni a fizikai tételekre, éppen olyan félszeg türelmetlenkedni a vallásnak tételeiben megformulázott hitigazságai miatt.“

A „Közművelődést“ odavezeti okoskodása, hogy a meggyőződés szerint fölépült hit „végső állomása (a haldoklás útján) némelyek számára az atheizmus“.

Sajátságos hogy csaknem egy lélekzetvétellel atheizmussal vádolja, avagy attól félti az unitárius lelkészeket is a református főgondnokot is, mert „a nagy viláfgorgásban mindig több marad el a protestantizmus pozitív tartalmából s végül kiderül, hogy haladása csak a züllés.“

Ez a befejezés nem lep meg oly nagyon mint a bevezetés. Ezt a hangot ismerjük. Azt is tudjuk, hogy a pozitív tartalom dogmát jelent. S mind a mellett is, nem ijedünk meg a jóslattól, valameddig számíthatunk arra, hogy Tisza Istvánok lesznek és kellő időben fölébresztik az alvó öntudatot és mozgásba hozzák az építő hitet „a saját egyéni meggyőződést“.

Állítsanak fel minden esztendőben új tantételt vagy dogmát, legyen abban akkora igazság mint a legmagasabb hegyek, ha az emberben nincsen egyéni hit és meggyőződés, semmi ő és összeomlik mint az a vár a mely alól a fundamentumot kimosta az áradat.

B. Gy.

A kolozsvári új lelkész beiktatása.

November 7. nevezetes és szép napja volt a kolozszári unitárius anyaegyháznak. Új lelkésze Úrmösi Károly közöntött be abban a nagyszerű templomban, a mely csak pusztán magára is meghat és fölemeli a lelkeket. Telve van a nagy mező. Férfiak és nők egyenlően foglaltak helyet. Hallani óhajtották új lelkészüket. Úrmösi Károly 35 év körüli ifju ember. Jó közép magassága, megnyerő arca és kellemes hangja első pillanatra jól hangolják a közönséget. Jelzi, hogy ő modern lelkész. Beszéde a szokottnál hosszabb, de kerek egész és átlátszó. Minden mondatában van tartalom, s mingen gondolata összhangzó. Nem csak állandóan lekötő hallgatói figyelmét, hanem fokozza is, mert gondolatot ad és ébreszt. „Az én életem is többé nem az enyém“. Ezt az alapigét is oly közetlenséggel tárja föl a hitben, szeretetben és cselekedetben, hogy mindenki hiszi, hogy a mit mond akarja is, tenni is fogja.

Előadása nem csapongó, de kellő erő és jól alkalmazott tűz van benne. Szépen csengő hangja betölti a nagy templomot. Általános a tetszés, a meglegegedés. Ürmösi Károly az első lépésével megnyerte a kolozsvári közönséget. Hisszük, hogy meg is fogja tartani.

Itt nincs gyakorlatban a beiktatásnak rendes módja, mert itt a papok rendszeren tanárok is voltak, de kifejezte a közönség is a püspök ur is, hogy jövőben úgy kell lenni.

A keblí tanács gyűlésén Gyöngyössy Béla gondnok üdvözölte, este népes vacsora volt tiszteletére, amely nagyon sok jó eszmét vetett szőnyegre az egyházi élet javára. Jelen voltak a főt. püspök ur, Fekete Gábor főgondnok ur és csaknem mindenik unitárius férfi. Az új pap itt is szép beszédet mondott Jelen volt Ürmösi Kálmán szentgericei jeles lelkészünk, a beiktatott édes atyja. Nagy öröme telhetett fiában, kinek sok sikert kívánunk.

25 év után.

Nem csupán a tagok számánál, de az egyéneknél fogva is kiváló osztály volt az, a mely 1884-ben kolozsvári főgimnáziumunkban érettségi vizsgát tett. 25 év előtt 43-an távoztak el intézetünkől telve reménységgel és ambícióval. Mult hó 31-én 20-an jöttek össze 25 éves találkozóra. Minden esetre oly szám ez, a milyennel ritkán találkozunk az újabb összejöveleknél. A barátság, a hála és kegyelet a mai, földhöz ragadt emberek közül csak keveset mozgat meg. Annál szebb volt, hogy a jelzett osztálytársak olyan számosan jöttek össze 25 év után is. Megjelentek: Dr. Ferenczi Géza ügyvéd orsz. képviselő, Gámán Béla egyet. m. tanár, Székely Nándor mérn. iroda irodaigazgató, Heltai Nándor színész-egyl. pénztáros, Bihari Ödön főerdőmérnök, Gábor Dénes máv. ellenőr, Barabás András árvaszéki elnök, Simay Miklós bank igazgató, Raffaj András bányamérnök, Darkó Gábor főerdőmérnök, Tutsek Béla máv. ellenőr, Fekete Ferenc bankigazgató, Deák Gerő körjegyző, Máté Sándor énekvezér, Botár István máv. ellenőr, Antonya János irodatiszt, Gothárd József erdőmester, Moricz Károly, tkpt. igazgató.

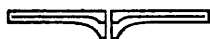
A megjelenteket Ferenczi Géza üdvözölte. Az osztálytársak közül 12-en meghaltak s 11-en kimentették távolmaradásukat. Pap nem lévén a találkozók között Boros György theologai intézeti dekánt kérték föl, hogy imédságban is tolmácsolja érzelmeiket, a ki megható foháskodásban emelte a sziveket Istenhez. Ez

után 470 koronás alapítványt tettek a zenében kiváló tanuló jutalmazására. Elhatározták, hogy 1914-ben ismét összejönnek.

Miután az élők egymással elintézték dolgaikat, a temetőbe vonultak, hogy hallottaikkal is találkozzanak. Itt az Ozsváth Árpád Bördi István és Vas György sirjánál a baráti szeretettől sugalt emlékbeszédek hangzottak el s mindenik sirt megkoszorúzták. És áldoztak elhunyt tanáraik emlékeinek is.

Este a New-York külön termében vacsora volt, a melyen az osztálytársakon kívül Nagy Lajos tanár, Boros György dékán, Gál Kelemen igazgató, Végh Mihály titkár, Hadházi Sándor pénztáros és Vári Albert tanár vettek részt, mint vendégek és tiszteletbeli osztálytársak. Mondanunk sem kell, hogy a vidám hangulat és jókedv uralkodott a társaságon, melynek díszét a nők: Darkó Gáborné, Barabás Andrásné, Vári Albertné, Antonya Jánosné, Raffay Andrásné és Gábos Dénesné adták meg.

Az osztálytársak csak öt évre búcsúztak, de adja Isten, hogy ötven éves találkozzuk is legalább ilyen népes legyen. it.

Dávid Ferenc estély Balázsfalván.

Nagyjelentőségű napja volt 1909. november hó 6-án a balázsfalvi leányegyház községnek. A maroknyi magyar unitárius gyülekezet ezen órákban a megerősödésnek óráit élte át. Letéteztett a fundamentuma egy a Dávid Ferenc szellemében munkálkodó egyesületnek úgy erkölcsi, mint anyagi tekintetben s nem a kisebb emberek munkálkodásával történt ez meg, mint. D. ifj. Pataky László országgyűlési képviselő, dr. Boros György dékán, Hadházi Sándor pénztárnok és Guidó Béla egyházköri esperes. Ezen kiváló egyénök közreműködése vonzotta az embereket a szent cél elérése érdekében. Valláskülönbség nélkül jöttek Dicsőszentmártonból, Hosszuaszórról, Csapóradszóról, Tövisről s még számos szomszédhelyiségből. Talán nem is reméltünk ilyen szép sikert épen az oláhok legtürelmetlenebb helyén.

Dr. Boros György és Hadházi Sándor urak 6-án d. u. 2 órákor érkező vonattal jöttek, kiket a leányegyházközség küldöttsége fogadott az állomásnál. Dr. Boros György Máté Albert állami iskolai igazgatónak, Hadházi Sándor Hadházi Béla gondnoknak volt a vendége. Este 8 órákor az „Univer” szálló nagyterme megtelt a vidékről összegyűlt közönséggel, midőn D. ifj. Pataky László vallásos szívétől áthatott, lelkes s valóban szép elnöki megnyitójával üdvözölte jelen levőket s az estélyt megnyitotta.

Dr. Boros György dékán ur tartotta meg széleskörű ismeretekben bővelkedő, mindnyájunkra kellemesen ható szabad előadását. Bedő Gábor magyarsárossi lelkes mesterileg szavalta el a „Bűnös éjszakát“. Imre Mariska kisasszony cimbalom játékával gyönyörködtette a közönséget. Zoltán Gyula humoros felolvasása szintén arra mutatott, hogy illető az emberi hangulat felkeltésében gyakorlott munkás. Következett aztán a Hadházy Sándor pénztárnok művészi szavai, mely alatt a közönség lelkesen tapsolt és nevetett. Végezetül Gvidó Béla esperes lépett az emelvényre. Szavaitól csengett a terem s meggyult a lelkesedésnek tüze az egyesek szívében. Lelkesedve-lelkesített. Nemcsak az unitárius szellem, hanem a magyar érzés, a hazaszeretnek szent lángja is hatalmas erővel tört fel esperes ur bezáró beszédében.

A műsor végeztével kezdődött a jókedv mellett a tánc. Jól mulattunk, kedves időt töltöttünk. Tiszta jévedelem 243 korona 78 fillér volt.

Ngy.

A Budapesti Dávid Ferencz Egylet őszi beköszöntő felolvasó estéje.

A B. D. F. E. nov. 13-án nagyszámu közönség előtt tartotta meg ezidei első felolvasó ülését. A megbetegedett elnök helyett Józán Miklós esperes üdvözölte a megjelenteket és a vallási szabadság klasszikus hazájából megjelent előadót: Lőrinczi Dénes esperest. Örömmel veszi tudomásul az eszmék folytonos naladását és *fordulását*, biztosítva a jelenvoltakat, hogy a hol ezen áramlatok életrevalóan jelentkeznek, ott mi is mindenkor jelen vagyunk. A nagy tetszéssel fogadott bevezető beszéd után Lőrinczi Dénes tartotta meg *Dávid Ferenczről, a lelki szabadság apostoláról* szóló lelkes és tartalmas felolvasását. A történelem szerinte nem más mint ama nagy és kiváló szellemű emberek munkájának története, kik folytonos haladásra vezették a világot. A mi a vallási fejlődésben Buddha, Loace, Confucius, Zoroaster, Mózes és Jézus. az a költészetben Homer, Shakespeare és Goethe, a bölcsészetben Plato, Aristoteles és Kant, a tudományban Galilei, Kepler, Laplace, Newton és Darwin. Ezek utóda a haladás és lelki szabadság egyik legnagyobb mestere Dávid Ferencz. Eleven szinekkel vázolja azután ezen apostoli lélek egész belső világát, tanításait, véghetetlen liberális tiszta felfogását; ezen eszmékért szenvedett tragikus élet történetét, üldöztetését és halálát. De nem ezzel a szomorú bukással végzi

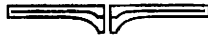
az előadó felolvasását, hanem a minden *nagy ssabásu és nagy jelentőségű* halál diadalmas feltámadásával: a lassu de következő ébredéssel és különösen korunk protestantizmusának azon *gyökeres* eszme fordulatával, melyet legfényesebben gróf Tisza István nem rég elhangzott hatalmas beszéde bizonyít. „A magyar protestáns világ“ végzi előadónk „ezzel a beszéddel ért el oda, a hova a mi Dávid Ferenczünk már *ezelőtt 3 és fél századdal* eljutott!“

Ime ebből az utolsó reflexióból tűnik ki, hogy a mennyire örülhetünk a protestantizmus mostani — *egy-egy nagy szellemű ember jóvoltából történő* — fordulátán, annyira megdöbbenhetünk azon rettenetes lelkiismeretlen *idő pazarlás*on, melyet a konzervativizmus idézett elő hátráltató, sőt *visszavívó*, tulajdon-ságánál fogva.

A mélyen járó előadás osztatlan tetszést és lelkesedést keltett a közönség előtt. Nagy György képviselő helyett *Józan Miklós* olvasta fel „Ki volt Dávid Ferencz!“ című gyönyörű költeményét, mely *nagy lelkesedést* szült a hallgatóságban. Az előadások között *Talapkovich* Andrea hangverseny énekesnő *Krausz* Ervin K. orgona kísérete mellett „Largo“-ját és Károly „Bujdosok éneké“-t adta elő szintén nagy tetszést aratva.

A felolvasó ülés után közösvacsorára gyűltek össze a tagok, hol *Faluvégi* Áron alelnök emelkedett beszéd kíséretében üritette poharát Lőrinczi Dénes esperesre.

P. K. F.

A hódmezővásárhelyi egyház alapítása.

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Hermann Béla hitrokonunkat és a közvéleményt megnyugtanni kívánom affelől, hogy a „magyarországi unitáriusok *helyzete és jövője*“ c. cikkemben nem akartam históriát írni, s az anyaegyházközségek után zárjelben odavetett dátum nem az alapítást jelenti, hanem azt időt, amióta itt állandó fungens lelkészeink vannak.

Az alapítási éveket hiven őrzik jegyzőkönyveink és a Jakab Elek által szerkesztett budapesti „Emlékirat“ 1890. okt. 26.

Az „altera pars“ nevében szives üdvözlettel
Budapest, 1909. nov. 8.

Józan Miklós.

— Hálára erkölcsi törvény kötelez. Azt nem lehet az emberekre reá erőszakolni, mi szívünk mélyéből önkénytelenül, belső ösztönünk sugalatából tör ki és óhajt érvényesülni, gyakran a legnagyobb szükség idején. Mint nem kél ki a legjobban elkészített földben elvetett mag, ha kellő meleg és nedvesség nem állanak rendelkezésükre. S sajnos gyakran is a belső ösztönünk sugalata nincsen meg bennünk. Vizsgáljuk meg ezen egyik legmagasabb érzésünk vándor útját társadalmunkban és vonjunk le abból következtetéseket. Lépjünk be a szülői házba. Mit észlelünk?

(Ez a szép részlet az elnök ur beszédjéből az U. K. 155 lapjáról kimaradt. Kérjük a t. olvasókat illesszék be a 155. lapon: A gyermek meghálálja stb. kezdetű bekezdés elébe.) Szerk.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

Változások az unitárius lelkészkarban. Székely-Udvarhelyre beköszöntött *Böllöni* Vimos. Megérkezése ünnepélyes volt, székfoglalása sikeres. Meghódította híveit szép hangjával, tartalmas beszédével és kellemes fölépítéssel. — *Sepsiköröspatakra* beköszöntött Gál Miklós volt datki lelkész. Kedves szavú, megnyerő fölépítésű, jó lelkipásztort kapott az egyházközség. Hisszük, hogy mindkettő építő munkával fogja gyarapítani egyházközségét és hívei lelki boldogságát. — *Homoródjánosfalván* Péter Ódön és Bemzédi Pál kaptak nagyobb számú szavazatot, *Datkon* f. hó 27-én fog dönteni az egyházközség, a fogarasi brassói és Segesvár—Medgyes-Erzsébet-városi új állások betöltése is immár csak napok kérdése.

Uj egyházköri gondnok. A kereszturi egyházkör november 8-án gondnoká választotta Lőrinczi Dénes nyugtábornokot, aki közelebbről vissza vonult a katonai pályától. A lelkes hazafi szereti egyházát, s az új gondnok a népes körben sok munkára talál. Az esperesi vizsgálatok jó alkalmul fognak szolgálni, hogy mindenik egyházközség belső életével és állapotával megismerkedhessék. Üdvözljük az új pályán és sikert kívánunk.

A Dávid Ferenc egylet választmányának rendező bizottsága dr. Boros Györgyné elnöklete alatt gyűlést tartott nov. 15-én. Jelen voltak: Fangh Erzsébet titkár, Mikó Imréné, dr. Nyiredi Gézáné, Pákey Lajosné, Végh Mihályné, Arkosi Lajos, Dr. Boros G. örgy, dr. Barabás Ábel, Gálfi Lőrinc, dr. Mikó Imre, Sándor János, dr. Tóth Hyörgy. A bizottság elhatározta, hogy dec. 18-án, február 6-án és március 5-én Dávid Ferenc Estélyeket fog rendezni a mult éveknek megfelelő módon szép műsorról, az Unitárius kollégium tornacsarnokában. Fölvhívjuk rá az egyleti tagok és olvasóink szives figyelmét.

A Dávid Ferenc Egylet új tagjai.
1. Kovács Margit, 2. Gr. Wass Ottilia, 3. Létai Gábor, 4. Jeney Mózes, 5. Jeney Dezső, 6. Rend Tihamér, 7. Vályi Elek, 8. Czupor Miklós, 9. Özv. Végh Mihályné, 10. Weress Vilmos (Brassó), 11. Nagy Ilonka, 12. Székely László (Déva), 13. Fodor Ferenc, 14. Darkó Sándor, 15. Kálmán János, 16. Bakó Lézárne, 17. Benedek Mihály. Üdvözljük új tagtársainkat, a kik a Dávid Ferenc nagy ünnepe évében csatlakoztak hozzánk. Kérve kérjük összes tagjainkat teljesítsék szép lelkesítő kötelességüket. *Nyerjenek meg mindnyájan csak egy embert új tagnak.*

Az egylet pénztárába szeptember 10 től november 25-ig rendes tagsági díjattal fizettek: Dr. Kovács Sándor Óradna 1907—1909-re, Bedő Sándor Segesvár 1908—1910-re, Gombos Gábor Székelyszenterzsébet 1907—1909-re, Kozma Pál Kolozs 1910-re, Mózes András Temesvár 1910—1911-re, Bedő Imre Szászújös 1908-ra, Székely László Fodor Ferenc, Darkó Sándor Déva, 1909-re, Albert Lőrinc Bölön 1909-re.

Előfizetési díjat fizettek: Csegezy Pál Marosvásárhely 1908—1909-re, Thorockay Vencel Guraszáda, ifj. Bálint Lajos, id. Csányi András Füzesgyarmat, Berekméri Ferencné Marosújvár 1909-re.

Alapítói díjat fizettek: Jakab István Déva, Pál Ferenc Kolozsvár.

Az udvarhelykörü fiókegylet pénztárába fizettek: Deák Lajos, Barabás András Székelyudvarhely 1909-re.

A keresztekörü fiókegylet pénztárába fizettek: Kálmán János Fiátfalva, Bakó Lázárné Ujszékely, Benedek Mihály, Lőrinci István Székelykeresztúr 1909-re, Raffaj Dániel Tittel 1909—1910-re, Firtos Aron Gagy 1909—1911-re, Gálfalvi Sámuel Székelykeresztúr 1908—1909-re, Gálfalvi János Gagy 1907-re.

Az U. K. költségeire ajándékozott Br. Bornemissza Károly 10 K-t, Devéky Gyuláné Br. Györfy Róza 10 K-t. Fogadják az egylet köszönetét.

Kolozsvár, 1909 november hó 25.

Gálfy Lőrinc,
pénztárnok.

Hermann Béla, kitől a megelőző számban a Hódmezővásárhelyi egyház multjáról tájékoztatást közöltünk, az egyházközség megalakításában buzgó részt vett. Az egynázközségnek kezdet óta jegyzője, az első időben a kántori és papi teendőket végeztette. Egyházi beszédeket tartott, temetések alkalmával az éneket vezette, magánházaknál tartott összejöveteleken felolvasást tartott és más módon terjesztette az unitárius vallást az unitáriusokat nagy hállára kötelezte. Közélebből egy pár éneket küldött be szerkeztőségünkhez, melyekről később még lesz szó lapunkban.

Elhunyt. Lászlóczki György a kolozsvári mészáros társaság felügyelője hosszas betegség után elhunyt október 28-án 54 éves korában.

Unitáriusok a Budapesti Kálvin-ünnepen. A magyar református konvenció október 31-én ünnepélyes gyűlést tartott a Kálvin János emlékére. Bárányffy Dezső elnök és dr. Kenessey Béla püspök nagyszabásu beszédben méltatták a nagy reformátor érdemeit. Az ünnepélyre hivatalos volt az evangélikus egyház és az unitárius. Az evangélikusok három, az unitáriusok hét képviselőt küldöttek, Ferenc József püspök ur vezetése alatt.

Genfben a nyári Kálvin-ünnepen Angliából feltűnő sokan vettek részt. Érdekes hogy a jelentkezők között legelső volt a Brit és Külföldi Unitárius Társulat elnöke, vagyis az unitáriusok legfőbb bizalmasa, a ki a genfi gyűlésen beszédet is tartott. Ezt a nevezetes eseményt a Társulat őszi közgyűlése örömmel vette tudomásul, mert ebben kitűnő bizonyágát látja az idő változásának és a haladásnak.

A Dávid Ferencz Egylet pénztárnoka figyelmezteti a t. tagtársakat a tagdíjak azonnali beküldésére.

Nagy papjaink dolgozatait és rövid jellemzését fogja tartalmazni az »Unitárius szószék« ötvö évi kötetes kiadása. Félhívjuk olvasóink, főleg lelkészeink és tanítóink figyelmét a következő nevekre: Dávid Ferenc, Enyedi György, Árkosi Benedek, Koncz Boldizsár, Szentábrahám Mihály, Agh István, Gezsa József, Kozma Mihály és Gergely, Lázár István, Silvester György, Szász Mózes, Sándor István, Kiss Mihály, Gyöngyössi István, Koronka Antal, Kriza János, Farkas György, Albert, János, Derzsi Károly, Rédiger Géza. Ezekről szándékozik egyházi dolgozatot közölni rövid életrajz kíséretében, a mely főleg a lelkészt fogja jellemezni. Az életrajzokat lelkészeink fogják írni. Nagy papjaink utódai szolgálatot tesznek a szép célnak, ha birtokukban levő papi dolgozatokat beküldik az »Unitárius szószék« egyik szerkesztőjéhez, Vári Albert tanárhoz Kolozsvárra.

A dévai várban egy bizottság járt künn: Kozma Ferenc, Pókey Lajos és lapunk szerkesztője. Keresték a Dávid Ferenc börtönét és sirját. A klaszszikns hatásu vár romjai sok regét beszélnek el, sokat el is hallgatnak, de leginkább a tényeket. Dávid Ferencről is némán hallgatnak. A bizottság utja mégis sikeres volt mert egy teljesen ép, nyolcszögletű szobát találtak, a mely a Dávid Ferenc börtöne lehetett. Itt pombásan elhelyezhető az Emlék-tábla, s ha ajtóját helyre állítjuk, olyan lesz mint egy csinos kápolna, hová unitáriusok és masok évszázakon át zarándokolhatnak

A segesvári unitárius leányegyházban a főtanácsi határozat következtében megindult a mozgalom Márkos Anprás gondnok vezetésével, hogy a körlelkészt Medgyessel és Erzsébetvárossal együtt beállíthassák. Egy kis nehézséget okoz, hogy Segesvár a kereszturi, Medgyes és Erzsébetváros a külküllői egyházkörhöz tartozik. Segesvár a legnépesebb és legrégebben szervezett egyházközközség. Az 1900. évi népszámlálás Segesvárt 344 unitáriust talált. Most van 42 család mintegy 120 lélekkel, szolgálatban van 201, tehát 300 unitárius állandóan van Segesvárt.

A vidéki lelkészörök sziveskedjenek elnökük nevét közölni a választmányynyal, s a tagdjak beküldéséről in'ezkedjenek.

Taft az amerikai Egyesült Államok elnöke Washingtonban az ottani szép és tágas unitárius templomba jár, de ha uton van fölkeresi a helység unitárius templomát s kész szívvvel együtt imádkozik hitfeivel a legelrejtettebb kis templomban is.

Apróhírek. Lausanne sweizi városban az a szokás, hogy mikor a városi bizottság közgyűlést tart, imával nyitja meg, most elakarták törölni, de egy fiatal ügyvéd felállott és heves beszédet mondott. Beszéde közben eléadta hogy ő protestáns, de egyszer a katolikus primás meglátogatta iskolájukat s így szólt: katolikus fiuk, én megáldlak titeket mivelhogy primástok vagyok, protestáns fiuk, én megáldlak titeket is, mivelhogy szürkehaju öreg ember vagyok s ez az áldás — mondá a szónok — nekünk nem ártott. No hát itt sem fog ártani az áldás, sőt a munkánkat nemesebbé és sikeresebbé teszi. Az indítványt óriási többséggel elfogadták. — Londonban három évi súlyos börtönre ítélték egy embert, mivel a kis madarak szemét kiszurta „hogy jobban énekeljenek.“ — Angliában a bünösök és elítéltek száma apadóban van, ellenben minden más országban növekedik, főleg Franciaországban.

Szívemet hozzád emelem imádságos könyv nőknek. Családi körben jól használható, de magános nőknek nélkülözhetlen. Sok sebzett szív talált benne enyhületet és megnyugvást. Leányoknak leghálásabb ajándék. Kiállítása elegáns. Tiszta vászon kötés 2 K 40 f., bőr 5 K, bársony, selyem, csont nagyon elegáns 10 K. Kitűnő szép kiállítasu bőrkötés 14 K. Kapható lapunk szerkesztőjénél.

Blouz, alj, ponyola, női divatickek, rövidárúk és női kézimunkák legelőnyösebben és :: legolcsóbban ::

Sipos Jenő

Kolozsvár Mátyás-téri áruházában szerezhetők be.

Vidékre választásul is küldök. — Árjegyzék ingyen és bérmentve. Telefon szám: — 720. —

UNITÁRIUS FÜZETEK

VII. SZÁM.

A szabadelvü hit öt elve.

Irta: Casson W. Charles. □ □ □ Fordította: Ferencz József.

1. Isten atyánk.

Egy csecsemő bölcsőjében fekszik. Amint atyja bölcsőjénél megáll, eleinte csak egy nagy alakot lát benne egészen öntudatlanul. Nézi és csudálkozik. Később már megtudja különböztetni, mint minden másoktól különálló személyiséget. Nézi és kezdi megismerni. Végre bekövetkezik az az idő a gyermek fejlődésében, amikor ragaszkodni kezd hozzá s ajkára veszi ezt a szót: »Atya«. Ettől kezdve így nézi, ismeri és szereti.

Az emberiség gyermekkorában az emberek szintén valamely titkos hatalmat sejtettek Istenben. Ezt kövelőleg rájöttek ők is arra, hogy Isten egy különálló, fenséges és egyeduralmi lény. A további fejlődésben hasonlóképpen bekövetkezett az az idő, amidőn Isten személyisége mint atya jelentetett ki s az ő hatalma és ereje atyaságában foglaltatott egybe.

Mi hiszünk az Isten atyaságában. Mi hisszük, hogy ő végetlen, mindenható, egyetemes. Mint teremtőt, fenntartót és gondviselőt imádjuk. Elismerjük fönségét, hatalmát és titokzatos voltát. De fönsége fénye alatt érezzük szeretetének melegét; hatalmának nagyságában megismerjük az ő gondviselésének jóságát és az előttünk titokzatos tények között is bizonyosnak tartjuk az ő atyaságát.

Mi ezt teljesen valódi értelemben hisszük. Több ez, mint meghatározás, hasonlatosság, képes kifejezés. Ez tény. Mi Isten gyermekei vagyunk születésünknél, lényünknél fogva. Nem vagyunk csak a föld teremtményei, hanem rokonai a végtelen szellemnek. Isten a mi atyánk, ki életet s isteni örökséget adott nekünk. Ugy létünknek, mint a szeretetnek köteléke által hozzá vagyunk fűzve. Amint emberi atyánk igazán atyánk testben, Ist'n oly igazán atyánk szellemben.

Csak a szabadelvü egyház hihet állhatatosan az Isten atyaságában, mint valódi és az életre kiható tényben. Az orthodoxia

szerint Istennek »csak egy szülött« fia volt. Ha ennek a frázisnak van valami értelme, ő egyedül volt Istennek törvényes gyermeke, akinek ehhez a címhez teljes igénye van. Születésénél és lényénél fogva egyedül ő tartozik a családhoz. Ami az emberiség út illeti, ennek származása a gonosztól van. Minden ember bűnben fogantatott és gonoszságban született. Ha ez igaz, az emberiség kívül áll az Isten családi körén, csak reménye lehet arra, hogy kegyelmébe fogadja és gondját viseli egy gondviselő atya.

De az elnevezésnek ezzel a korlátozott meghatározásával az elv nem érdemes a hirdetésre. Ez lealacsonyítja az emberiséget és fajunkra homályt vet. Engedélyt ad nekünk hinni azt, hogy mi Isten gyermekei vagyunk. De mi Isten gyermekei vagyunk nem pusztán elnevezés szerint, hanem a természet rendjénél fogva. Mi nem befogadott, hanem a családban születtünk vagyunk. Mint szabadelvűek, mi ezt az elvet a maga teljességében hirdetjük.

Ezen hitnél fogva a mi Istenfélelmünk egybeolvad a mi hitünkkel. Isten nincs távol és nem idegen hozzánk. Ő nagyon közel van hozzánk és nagyon kedves nekünk. Nem úgy közeledünk hozzá, mint alattvalók a királyhoz, min koldusok a jóltevőhöz, hanem mint gyermek az Atyához, akiknek teljes jogunk van az ő szeretetére és gondviselésére. Könyörgésünk nem az Istennek isteni szereteteért való alku, ez a mi isteni jogunkért való folyamodás.

Egyszer három testvér járkált sötétben az uton s lépteket hallottak, mintha valaki közelednék feléjük. Megrettentek, és amint egy alak feltűnt a homályban, az ifjabb kiabálni kezdett. De a legidősebb, aki bátrabb volt, szeméit a közeledő alakra meresztette és amint közelebb jött, megismerte s kisebb testvéreihez fordulva, örömmel kiálta fel: »Ne féljete, ez a mi Atyánk.« A mult idők sötét napjaiban, midőn az emberiség félt Istentől, amint magát magát elrejtette tünt fel, volt egy, a Jézus, ki tisztább látásával megismerve Istennek ábrázatát, testvéreihez fordult és kihirdette nekik Istennek atyaságát. És mi, századokkal utána, ugyanazon igazság dicső ismeretéhez jutottunk.

2. Az emberek testvérek.

Egy napon egy kis leánykával menvén haza a vasárnapi iskolából, a testvériségről beszélgettünk, amiről ugyanazon nap tanult. Nyilván mély hatást tett reá, amit tanult, mert beszélgetés közben így szólt hozzám: »Ön tehát az én testvérem«. »Igen«, felelém. »És az az ember«, az utca másik oldalán levő emberre mutatva, »szintén testvérem.« Ezt is helyben hagytam. Ekkor egy darabig hallgatva mentünk tovább. Éppen egy rut és idegen

arcu kínai jött velünk szembe. A leányka hosszasan megnézte s egy kis gondolkodás után mondá: »Tehát ennek is testvéremnek kell lenni.« Ebből meggyőződtem róla, hogy ez a kis leányka megtanulta a testvériségről szóló leckét.

Mint unitáriusok ezt igyekszünk mi is megtanítani. A testvériségről szóló elv biztos következménye az atyaságról szóló elvnek. Akik ugyanazon atyának a gyermekei, szükségképpen testvéreknek kell lenniök. Nincs másképp. Ez elől a következtetés elől nem lehet kitérni. Ha Istent atyánknak nevezzük, az embereket testvéreinknek kell tartanunk. A mi második elvünk kapcsolatban van az első igazsággal és szétválasztani semmi esetre sem lehet.

A testvériség széles körű fogalom. Annak nagy keretében az egész emberi faj bele van foglalva. Kivételek nincsenek semmi szín alatt. Nem szorítkozik azokra, akiket szeretünk és ismerünk. Nem zárhatjuk ki abból, akiket megvetünk és gyűlölünk. Ez a keret nagy, mint az emberi élet. E földön nem él sem színre, sem hitre, állapotra, jellemre nézve oly ember, akit abból joggal kizárhatnánk és akinek teljes igénye ne lenne az emberek közötti testvériség jogaira.

Ilyen a testvériség, amely embert emberhez köt. Nem nézi a fokozatban és tanban való különbségeket, eltörli az ebből származó korlátokat; áthatja a forma felszínét és tényben nyilvánul; félre tolja a faji és vallásos előítéletek szánandó osztályosait s az egész emberiséget közös testvériségbe forrasztja egybe. Minden ember egy családtag és az egész világ egy otthon lesz.

Egy szövetséges katona a tűzvonalban volt az amerikai polgárháboruban. Fegyverét megtöltve tüzelt a közelgő ellenségre. Az ellentábor közelebb jött s a katona célba vett egy alakot. Éppen akkor a füst egy pillanatra szétoszlott és megismerte, hogy akit célba vett, hogy lelőjön, az az ő testvére, aki délen élt és a szövetségesekhez csatlakozott. Éppen jókor történt. Fegyverét nem sütötte el és az imént hadakozó felek, mint testvérek ölelkeztek.

A mai élet küzdelmeiben igen gyakran mint ellenfelek állunk egymással szemben. Azt hisszük, hogy az élet a létért való küzdelem s jogositva vagyunk önző törekvéseinkben felebarátainkra törni. Az üzlet csatamező lesz és a szeretet egy angyal, amely az előcsarnokban repdes, hogy szánakozzék, amikor a csata megszűnt. De ha a testvériségben hiszünk, az elvnek társadalmi következményeit is el kell fogadnunk. Az ellenfélben barátunkra ismerünk. Ily módon egy új társadalmi eszményhez jutunk, amidőu az emberek nem fognak többé mint önhasznukat keresők egymás ellen küzdeni, hanem mint barátok és testvérek együtt munkálnak a közös érdekében.

3. Jézus vezérünk.

Egy társaság napi kirándulásaiban egy alkalommal egy igen mély és veszélyes üregbe szállott. Miután bejárták az üreget, hiába keresték az utat, hogy kijussanak. Felettök magasan, egy nyíláson látták a kék eget, de a kivezető ösvényt nem kapták meg. Sokan sópánkodva vagy elmélkedve töltötték idejüket. Nehányan már kétségbe voltak esve. De egy vállalkozóbb és okosabb közülök neki indult, minden zezzugát az üregnek bejárta s végre talált egy keskeny ösvényre, amelyen a szabadba kijutott. Visszatérvén, társait erről értesítette és az ő vezérlete alatt csakhamar mindnyájan szerencsésen kijutottak a mély üregből s örömmel élvezték az áldott nap fényét.

Husz századdal ezelőtt az emberiség az önző élet mélységében élt. A légkör fagyos, a tér szűk, a korlátok nyomasztók voltak. A mélység felett a nemesebb és szentebb élet eszményének és szépségének egy-egy fénysugara törte át koronként a sötétséget. Végre egy ifju elhatározta, hogy ő a világosságra vergődik. Embertársaitól elvált és sok évi keresés után megtalálta azt az ösvényt, amelyen a napfényre jutott. Visszatért a sokasághoz, megmondotta felfedezését és megkísérelte, hogy követésére bírja. De a sokaság nem hitt szavainak s halálra adta. Meghalt, de hiradása megmaradt s a jövő nemzedéknek meg volt jelölve utja a magasba. Ez az ifju Nazarethi Jézus volt. Keveset használ, ha a világ az ő halála felett jajong, isteniti őt, számtalan templomot emel nevében és érdemül tulajdonítja nemes halálát! Keveset használ, ha a kereszténység őt a magasba emeli s Istent csinál belőle, ha nem jár azon az uton, amelyet ő megmutatott s amely a bűnből erényre, a sötétségből napfényre s a nemtelen életből istenes életre vezet? Ez az ut a szeretet utja. Aki akar, ráléphet, s aki Jézust követni akarja, rá is kell hogy lépjen.

Jézus vezérhivatása többet jelent az unitáriusnak, mint bárkinéknak másnak. Akik őt istenné tették, egy megoldhatatlan feladatot tűztek az emberiség eleibe. Ha egy emberre egy cölönköt kötsz és a másikra egy léggömböt s azt kívánod, hogy mindketten emelkedjenek fel, nem vagy igazságtalanabb, mint azok, akik azt követelik a véges embertől, hogy a végtelen Isten példáját kövessék. De hinni Jézusnak hozzánk hasonló embervoltában annyi mint reményt és bátorságot öntené az emberek keblébe az ő követésére. Amit ő tett, mi is megtehetjük, amit ő elvégzett, mi is elvégezhetjük. Csak ezzel a tudattal lehet ő a mi vezérünk.

Egy olasz városban az utca szegletén egy gyermek állott hegedűn játszva. A gyermek kicsi, a hangszer rosszul volt han-

golva, a zene nem vonzott. A nép élment mellette anélkül, hogy ráhallgatott volna. Történetesen egy híres hegedűművész jött s megszánva a gyermeket, elvette tőle a hegedűt s felhangolva, játszani kezdett rajta. Amint így a hegedű szép hangja betöltötte a levegőt, a néptömeg megállott, körülte gyűlt a művésznak s a gyermek új reménnyel vette azt kezébe. Hogy azzal a régi hangszerrel ily elragadóan lehessen zenélni, sohasem álmodta.

Jézus mutatta meg az összhangot, amire az emberi természet hangszere képes. A szeretetre hangolva azt, oly édes hangokat csalt ki abból, hogy annak szépsége most husz század után is visszahangzik. Ha Jézust követjük mi is hasonló sikert érhetünk el s életünket a szeretet által összhangzóvá tehetjük.

4. A jellem üdvözit.

Egy virág nyílik a nyílt mezőn. Benne bizonyos ható erők vannak. Benne van az az erő, amely élteni és növeli. Ott van létének törvénye, amely benne a legkisebb sejtire kihat és fejlődését bizonyos módon irányítja. A virág ment a tökéletlenségtől, a benne levő törvénynek engedelmeskedve, teljes virággá lesz.

A lélekben, mint egy magban bizonyos veleszületett erők vannak. Az embereknek is, mint a virágoknak, meg van határozva az általuk elérhető tökély. Hogy az ember ezt elérje, az Isten törvényének kell engedelmeskednie. A vallás szolgál arra, hogy megóvjuk magunkat attól, ami tökélytelen. Az üdv jellemünknek a legjobb és Isten szándéka szerint kiformalása.

Az üdv e szerint természetes műfolyam. A törvény szerinti élet munkálása. A jellem kifejlesztése. Nincs benne semmi mesterséges. Nincs valamely természetfeletti büverő, ami által egy elszáradt koró egyszerre teljes virágzásra jusson, vagy egy megromlott lélek egy pillanatra megmenthető legyen az aljasságtól. Az üdv növekedés és a növekedést az Isten törvényeinek való magunk átadásával érjük el. Az üdv tökéletesség és tökéletesek teljes engedelmesség által leszünk. Ez az erő, a növekedés és a tökéletesség a jellemben nyilvánul.

Az üdv ennél fogva kevésbé a hitnek, mint az erőnek, kevésbé valamely hitvallásnak, mint a jellemnek eredménye. Nem harmat, amely aláhull. A jócselekedeteknek mindennapi munkálása az. Az a műfolyam ez, mi által erős, jó és nemes jellemké formáljuk magunkat.

A különböző felekezetek beléptijegy árusítókhoz hasonlíthatók. Az egyik azt mondja, hogy csak veres jegygyel lehet a menny dicsőségébe jutni. A másik ezt hasonlóan a fejr jegyhez köti, míg a harmadik arra figyelmezteti hallgatóit, hogy csak

kék jeggyel boldogulnak. Ha nekünk van valami részünk segítségére lenni az aggodó embereknek, hirdessük nekik egyszerűen ezt: »Barátaim, nem a beléptijegy színe számít, hanem a bebo-csátásért kopogtató kéz tisztasága«.

5. Az emberiség haladása.

Mi hisszük az evolútiót, mint egy örökkévaló erőt az életben s ezért hisszük az emberiség haladását. Az élet ezen a földtekén megszámlálhatatlan millió évek óta küzd, tör előre új és magasabb formákért. Egy nap sem telik el, hogy valamiben haladás ne történne. Végetlen lassúsággal, de végetlen bizton-sággal munkálja egy láthatatlan erő a földön a tökéletesedést. Minő haladást mutat az emberiség amióta a földön megjelent.

És ma, a modern emberek életében, ez az elv szintén tevékenységben van. Az Isten ellenállhatatlan ösztönzésénél fogva az emberiség folyvást fennebb, nemesebb életre tör. Örökös haladás célja és kiváltsága az életnek. A mily bizonyo-san követi az apályt a dagály, ép oly bizonyos, hogy az emberiség ellent nem állhat az emelkedés iránt Istentől lelkébe oltott vágyaknak.

Innen van, hogy az ember kötelessége az új feltételeket, új parancsolatokat elfogadni. A vallás a jelennel foglalkozik. Az igazság nem annyira a rég múlt idő visszhangja, mint inkább az új idő életadó szava. A kijelentés nem pusztán reflexió, hanem közvetlen fénysugár. Mindennap új igazságot hoz és új feladat eleibe állít. Egy más korszak tényei és hite nem elégt-nek ki minket. Az igazság új formákat ölt, hogy az ember ér-telmi nevedezésére alkalmas legyen. Az életadó igazságot nem lehet egy hitvallás mécsessére szorítani. A hitvallások csak a fölgymakk élettelen héja, amelyből a mag eltűnt, hogy élőfává legyen.

Mi hiszünk azon isteni elégedetlenség bölcsességében, amely minket folyvást új és nemesebb életre indít. Mi megtehetjük azt, amit a múltban tettek és még többet is tehetünk. Vallásos kötelességünk a gondolkozásban, az életben, a szabadságban és a szeretetben folytonosan előhaladni.

Mi hisszük a halhatatlanságot és a lélek örök haladását. Ez a jelen lét az egész életnek csak egy korszaka, egy része. A halál csak kapu, amelyen át a lélek az öröklétbe jut. Az ösvény, amelyen járunk, végtelen. Lábaik csak, azért érintik a földet, hogy magasabbra készüljünk. A jelen élet gyökeréből a halhatatlanság virága hajt ki. A halál a tél, amely elhervasztja a levelet, de nem érintheti az életet, amelyből a levél hajtott ki és újakat hajt a nyárban, mely reá következik.

Úgy látszik gyakran, mintha az élet üres, cél nélküli lenne. Jönnek krisisek, pusztulás, leveretések, zürzavar uralkodik. Nemzetek pusztulnak el a társadalmi forradalom hullámaiban és a régiek elenyésznek. De mi hisszük, hogy a társadalmi, politikai és ipari élet minden hullámverése által Isten célja valósul meg és az evolutionak, vagy forradalomnak minden korszaka által az emberiség újabb meg újabb haladást tesz mindörökké.

Unitárius Füzetek

1. sz. Józan fölfogás a bibliáról. Irta Street Kristóf J., fordította dr Boros György. (Elfogyott.)
2. sz. Jézus az evangéliumban és a történelemben. Irta Carpenter Estelin J., fordította Józan Miklós.
3. sz. A keresztény hit öt pontja. Irta dr Martineau Jakab, fordította Gálfi Lőrinc.
4. sz. A kereszténység és szociális munka. Stopford Brooke nyomán Józan Miklós.
5. sz. Unitárius kereszténység és polgári kötelességeink. Irta Dendy John B. A. Fordította Ferencz József.
6. sz. Az unitárius vallás története és főbb vonásai. Irta dr Crooker, átdolgozta dr Boros György. Ára 30 fillér.
7. A szabadelvűhit öt elve. Irta Casson W. Charles, fordította Ferencz József.

Az *Unitárius füzeteket* azért hocsátjuk ki, hogy a vallás igazságainak jobb megismerését elősegítsük. Ezt a számot azzal a kéréssel küldjük, sziveskedjék gondosan elolvasni s egy ismerősének átadni, vagy a Dávid Ferenc Egylet titkárát értesíteni, hogy kinek küldjük meg. E füzeteket, a jó emberek áldozatkészségéből adjuk, s így szabhattunk értettük oly csekély árat.

A 7 füzet ára 50 fillér.

Kaphatók az »Unitárius Közlöny« szerkesztőségénél Kolozsvárt, az Unitáriás Lelkészi Hivatalnál Budapesten, Koháry-u. 4.